Raasepori
Tammisaari
Västerby ja Sköldargård rakennekaavan tarkastelualueen arkeologinen inventointi 2022

Timo Jussila

MIKROLIITTI Oy
PIENI TEHOKAS TERÄVÄ
ARKEOLOGISET TUTKIMUKSET
TAIDOLLA VUODESTA 1988

Tilaaja: Afry

Sisältö

Perustiedot **2**
Kartat **4**
Vanhoja karttoja 7
Inventointi **9**
Lähdeluettelo **10**
Arkeologiset kohteet **11**
1 RAASEPORI GROPEN 11
2 RAASEPORI VÄSTERBY RIKULLEN 12
3 RAASEPORI VÄSTERBYÅN SILTA 14
4 RAASEPORI SKÖLDARGÅRDIN: KYLÄTONTTI 14
5 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 1 15
6 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 2 16
7 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 2B 17
8 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 3 18
9 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 3B 19
10 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 3C 20
11 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 3D 21
12 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 3E 22
13 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD NORDÅKERN 23

Kansikuva: Sköldargårdin peltoaukean länsiosaa pohjoiseen kohti vanhaa Skällärgårdin tonttimaata joka taustalla pellon takana. Oikealla kohde 6 peltosaarekkeessa ja etualalla löytöpaikka 7.

Perustiedot

Alue:

Tarkoitus: Selvittää alueen kiinteät muinaisjäännökset ja muut arkeologiset suojelukohteet.

Työaika: Maastotyö 11.8. ja 30.8.2022.

Tilaaja: Afry, hankkeen kaavakonsultti.

Tekijät: Mikroliitti Oy, Timo Jussila

Yhteenveto: Arkeologisia (oletettavasti suhteellisen vähäisiä) lisätoimia tarvitaan Tenholantien ja Västerbyntien risteyksen eteläpuolella sekä Sköldargårdin ja Österbyn välisen peltoalueen etelä-lounaisreunamilla pellossa ja peltosaarekkeissa (ei metsässä peltojen reunoilla), jos näille alueille tullaan osoittamaan maankäyttöä. Muualla tarkasteluilla alueilla ei ole maankäyttöön vaikuttavia arkeologisia jäännöksiä.

Tarkemmin:

Alueella on 12 arkeologista kohdetta, joista suojelukohteina ovat kaksi kiinteää muinaisjäännöstä sekä viisi arkeologista muuta kulttuuriperintökohdetta. Näiden lisäksi yksi mahdollinen muinaisjäännös ja neljä löytöpaikkaa, jotka eivät ole suojelukohteita. **Eteläisellä tarkastelualueella** sijaitseva mahdollinen muinaisjäännös (kohde nro 1, torpanpaikka) on syytä poistaa - sitä ei ole kyseisellä alueella. Muu kulttuuriperintökohde ”Rikullen” (kohde 2) on suureksi osaksi modernissa maankäytössä tuhotulla alueella ja siellä havaittu rakennuksenjäänne on peräisin 1900 luvulta. Alueella ei ole mitään viitettä sitä vanhemmasta toiminnasta. Ehdotan kohteen poistamista. Alueen pohjoispäässä Tenholantien ja Västerbyntien risteyksen eteläpuolella oleva vanhan tien ja sillanjäännös säilyy suojelukohteena (kohde 3).

Pohjoisella tarkastelualueella olevat jäännökset ovat kaikki havaintojen ja löytömateriaalin perusteella epämääräisiä ja niiden kiinteä muinaisjäännösstatus on oletus – ne eivät täytä nykyisiä muinaisjäännöskriteereitä. Ehdotan niitä muiksi kohteiksi tai mahdollisiksi muinaisjäännöksiksi. Muinaisjäännös ”Sköldargårdin kylätontti” (kohde 4) on ilmeisesti lähes kokonaan tuhoutunut eikä se ulotu tarkastelualueelle. Toinen muinaisjäännös ”Kyrkåkern 1” (kohde 5) metsäsaarekkeessa on vähin perustein oletettu polttokenttäkalmistoksi. Siitä ei ole saatu näyttöä sen hautausfunktiosta, eikä ajoituksesta. Peltoalueen eteläosassa, on arkeologisina suojelukohteina neljä arkeologista kulttuuriperintökohdetta (kuoppia ja raivauskivikkoa, kohteet 6, 8, 11 ja 12) jotka kaikki ovat melko nuoria ja vähäpätöisiä eivätkä ne täytä arkeologisen suojelukohteen kriteereitä – niiden suojelustatus olisi mielestäni syytä poistaa. Pellolla on myös kolme esineiden löytöaluetta (kohteet 7, 9, 10), jotka kaikki ovat pääosin 1800-1900 luvun esineistöä eivätkä ne todennäköisesti viittaa pellolla olevaan kiinteään muinaisjäännökseen.

Sköldargårdin peltoaukean koillispäässä havaitsin pellon reunassa aiemmin raportoimattoman raivauskivikon. Se vaikuttaa suhteellisen nuorelta ja luokittelin sen ns. muuksi kohteeksi eli havainnoksi, joka ei ole suojelukohde.

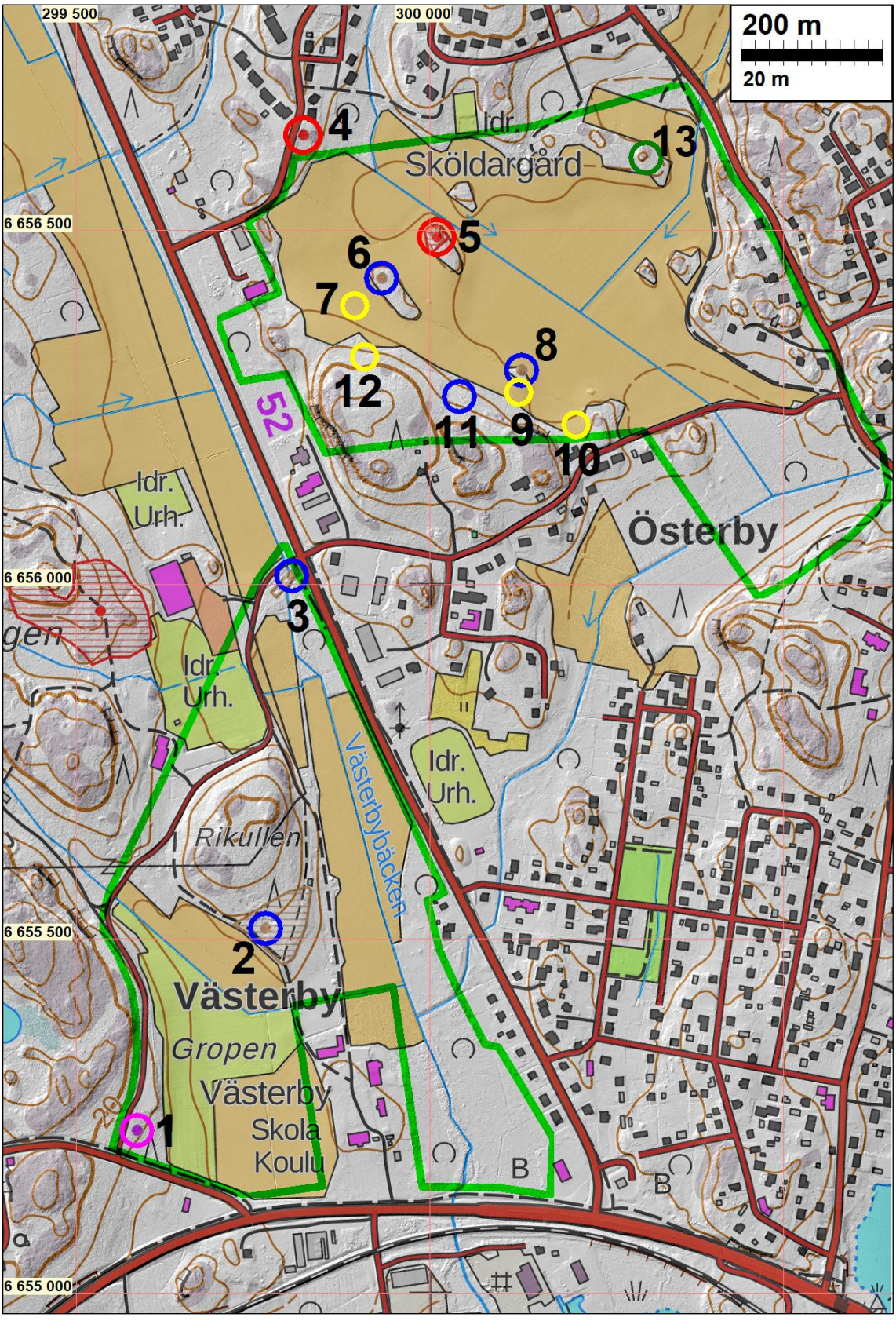
Mikään tarkastelualueilla sijaitseva arkeologinen kohde ei ole esteenä rakentamiselle – ne voidaan tarvittaessa eri (museoviranomaisten määräämin) toimin poistaa. Jos tiettyjen kohteiden kohdalle rakennetaan, on mahdollista, että niiden kohdalla tarvitaan tarkempaa arkeologista tutkimusta. Sellaisia ovat eteläosan kohde 3, vanha tiepohja ja silta, joka pitäisi käsittääkseni dokumentoida ja rakenteet selvittää pienellä kaivauksella, jonka kustannusvaikutus on vähäinen. Pohjoisosan peltoalueen eteläosassa, jossa on löytöpaikkoja ja rakenteita, jotka siis ovat varsin epämääräisiä sekä tunnetuilta osin myös nuoria. On oletettava, että niille vaaditaan tehtäväksi niiden ikä- ja merkitysolettamaa varmistavaa tarkkuusinventointia, jonka kustannusvaikutus on myös vähäinen. On mielestäni epätodennäköistä, että peltoalueella olisi kiinteää muinaisjäännöstä, koska siihen viittaavaa aineistoa ei ole tullut esiin.

Pohjoisen tarkastelualueen peltoalueen etelä-lounaisosaa on tutkittu v. 2019 (Maaranen) ja siellä on tehty metallinilmaisinharavointia. Ei ole tiedossa, onko peltoalueen pohjois- ja itäosia tutkittu vastaavasti. Löytöjä sieltä ei kuitenkaan ole ilmoitettu. Peltoja ei tässä inventoinnissa tarkemmin katsottu – metsäalueet katsottiin kattavasti ja siellä ei ole mitään mainittavaa.

Tässä tutkimuksen vaiheessa haluan todeta ja myös painottaa, että tarkastelualueen tunnettujen arkeologisten kohteiden perusteella ei kannata tehdä päätöksiä tulevista tielinjoista – kohteet ovat epämääräisiä tai arkeologisessa mielessä vähäisiä ja mahdolliset lisäkustannukset niiden (jatkotutkimusten) takia tulevat suurella todennäköisyydellä olemaan vähäisiä.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta toukokuussa 2022, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 8/2022. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n palvelimella ja sen varmuuskopioilla.

Kartat

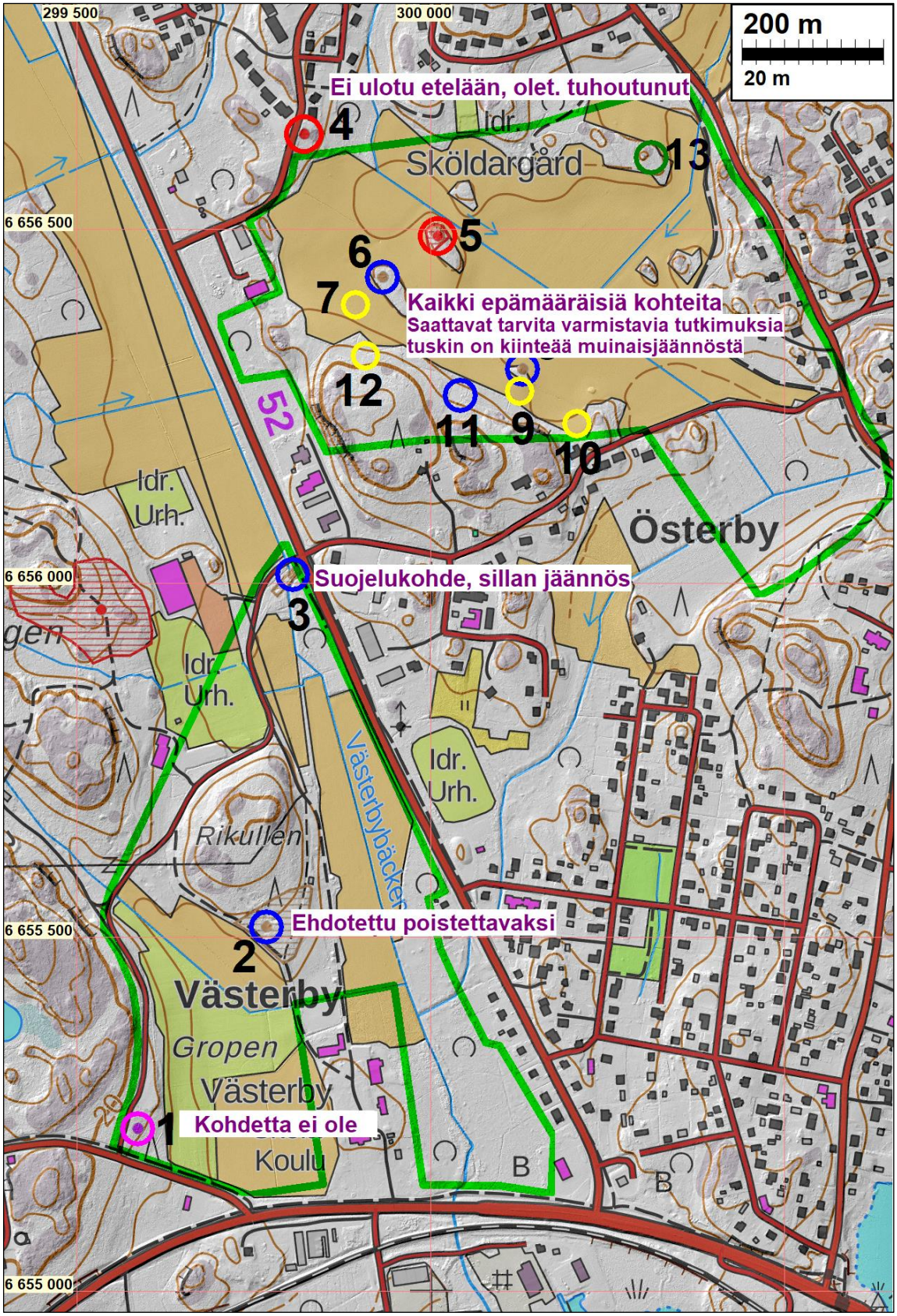
Tarkastelualueiden rajat vihreällä. Alueiden arkeologiset kohteet symbolein ja raportin kohdenumeroin.

Punaiset = kiinteä muinaisjäännös, suojelukohde

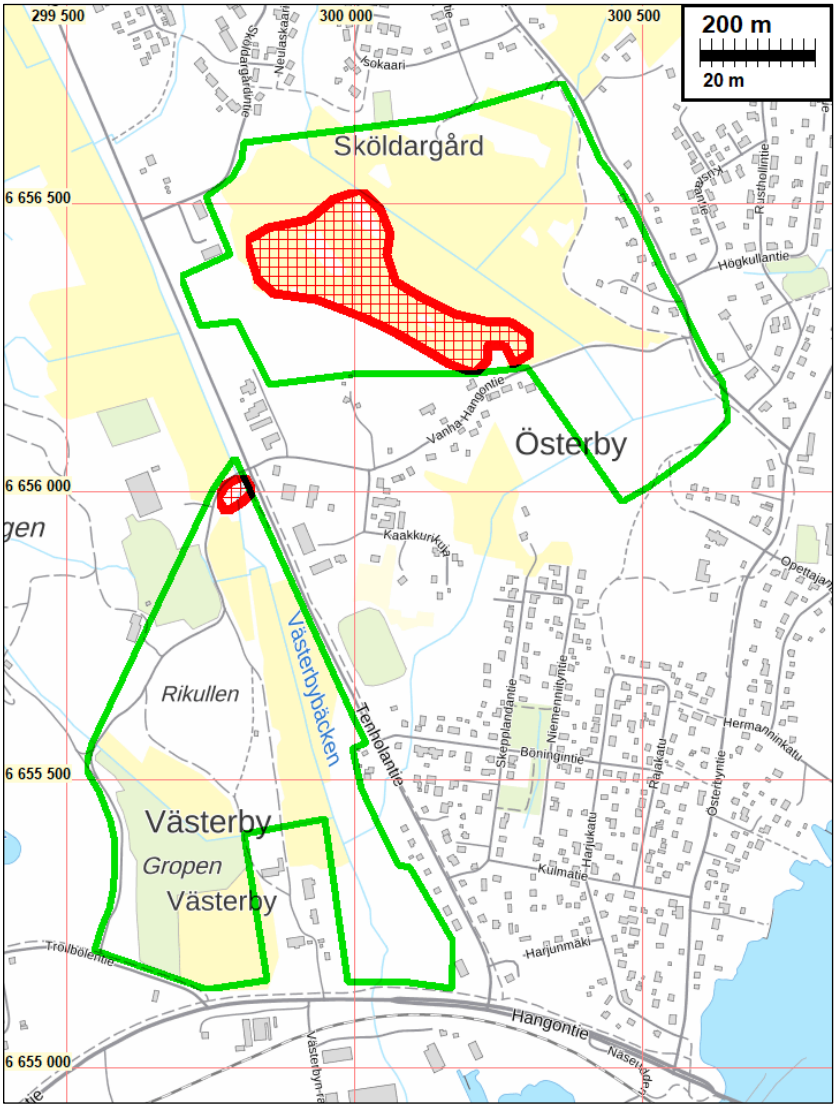
Sininen = muu arkeologinen kulttuuriperintökohde, suojelukohde

Keltainen = löytöpaikka

Sinipunainen = mahdollinen muinaisjäännös

Kohteiden tulkinta inventoinnin tuloksena. Ks. seuraavan sivun kartan selitysteksti.

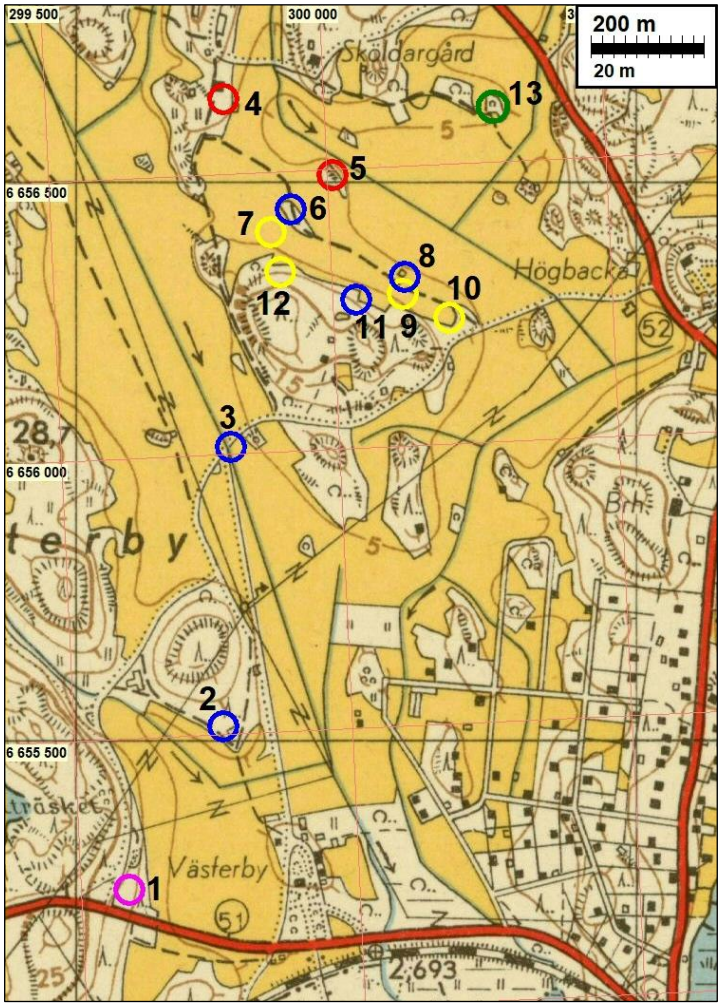

Tarkasteltujen alueiden rajat vihreällä. Punaisella ne alueet, jossa todennäköisesti täytyy tehdä arkeologisia lisätutkimuksia, jos niille alueille rakennetaan. On korostettava, että mahdolliset lisätutkimukset ovat luonteeltaan varmistavia tai muutoin suhteellisen vähäisiä: dokumentointia ja tarkempaa koekuopitusta.

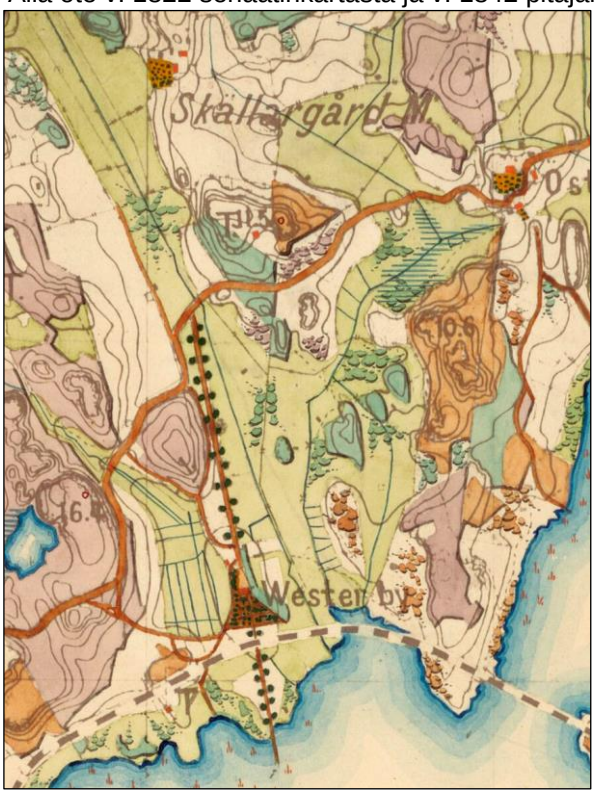
Inventoijan mielestä pohjoisella alueella tuskin on pelloilla kiinteää muinaisjäännöstä, joka voisi aiheuttaa laajempaa kaivaustutkimusta. Myös peltosaarekkeiden jäännöshavainnot ovat varsin epämääräisiä eivätkä ne täytä kiinteän muinaisjäännöksen kriteereitä.

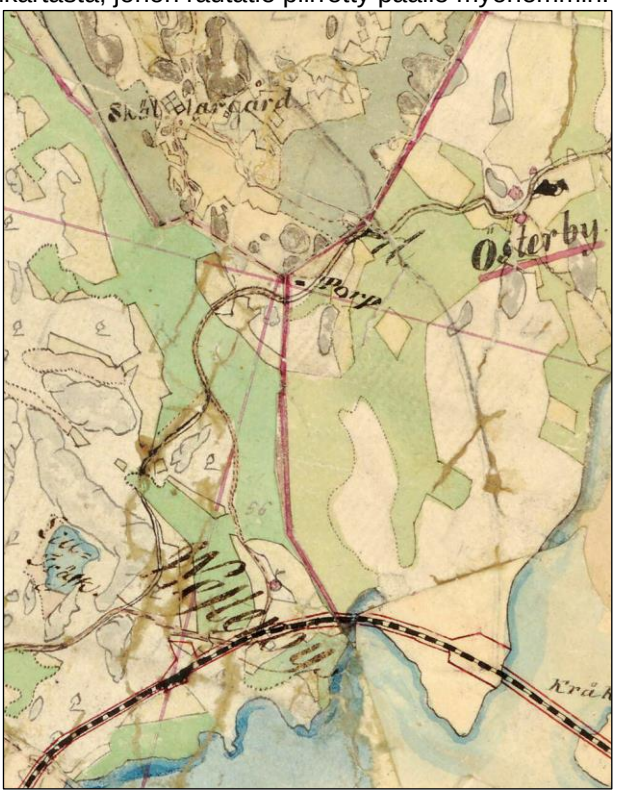
Mahdollisesti tarvittavista tutkimuksista päättää alueellinen vastuumuseo.

Vanhoja karttoja

Ote peruskartasta v. 1952. Siihen on merkitty päälle raportin kohteet.
Alla ote v. 1822 senaatinkartasta ja v. 1842 pitäjänkartasta, johon rautatie piirretty päälle myöhemmin.

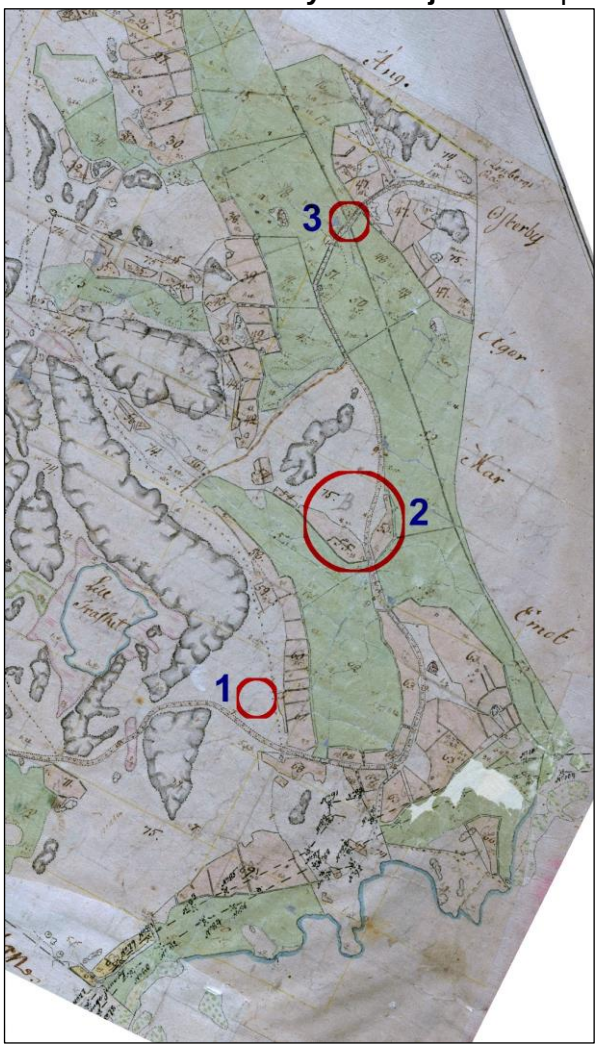

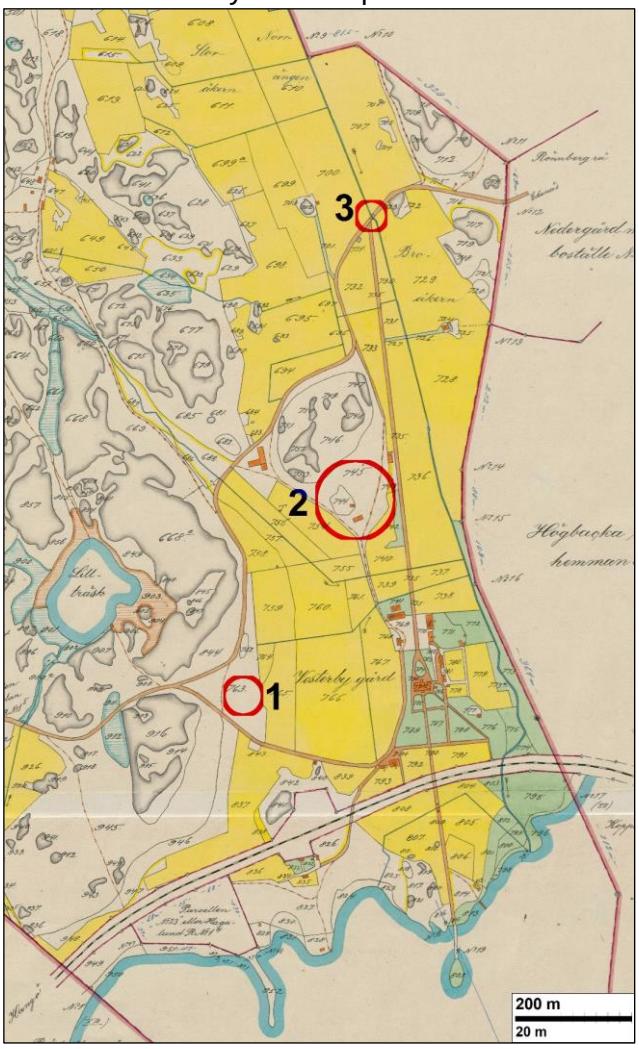
Vasemmalla ote ns. kuninkaankartasta v. 1796-1805, talot ja torpat vahvistettu punaisella. Oikealla ote 1701 maakirjakartasta samasta kohdasta kuin kuninkaankartta.

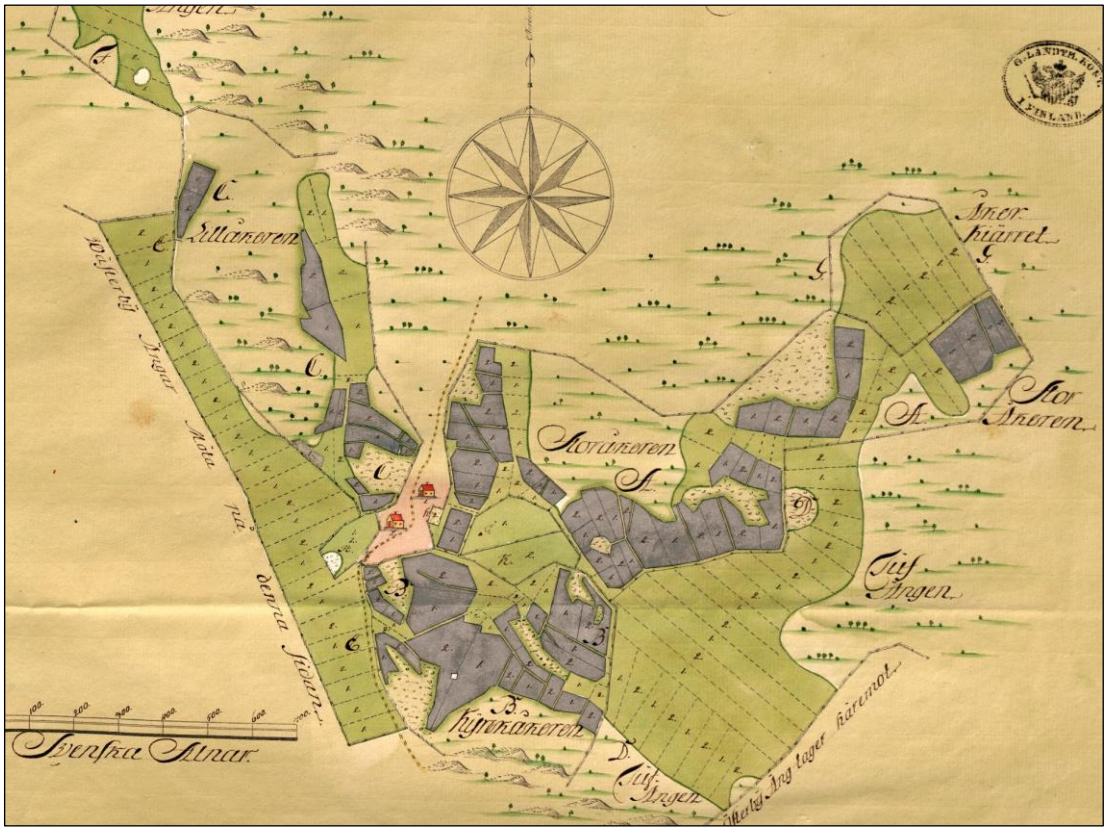

Västerby **1802 ja 1911** raportin kohteet merkitty kartoille päälle

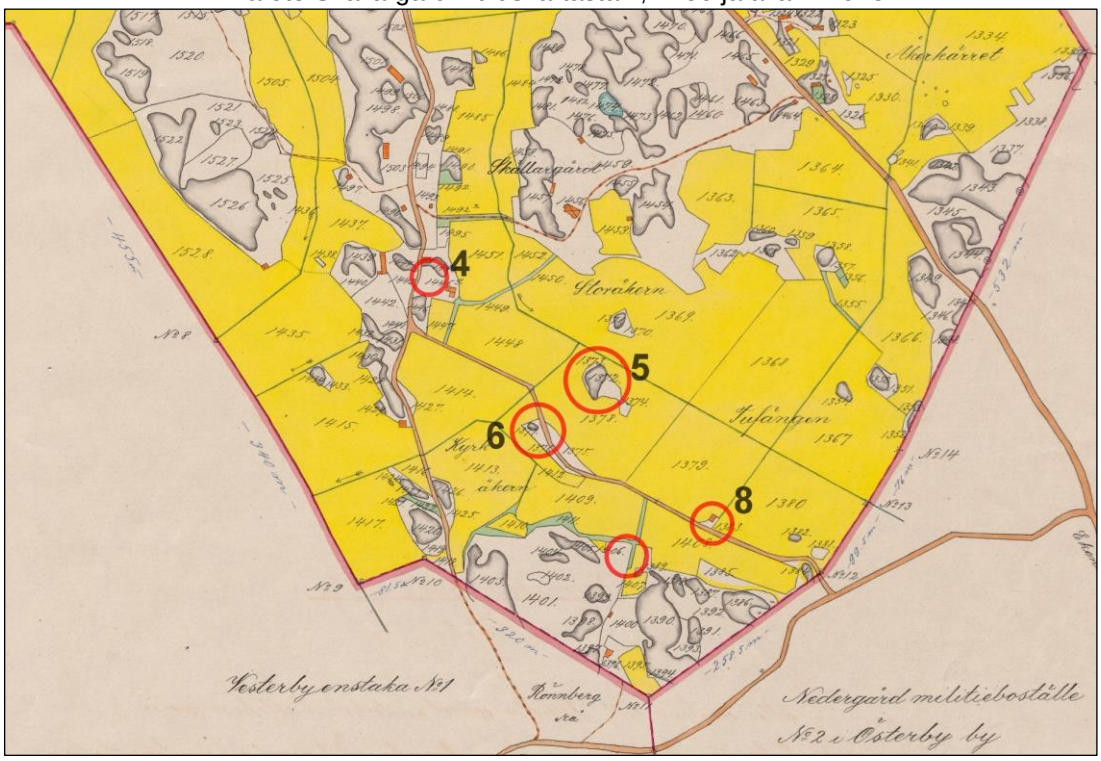

Skällargård (Sköldargård)

Yllä ote Skällargårdin tiluskartasta v, 1750 ja alla v. 1915

Inventointi

Afry Finland Oy on Raaseporin kaupungin toimeksiannosta laatimassa rakennekaavaa Tammisaaren Västerbyn ja Österbyn alueelle. Kaavassa tarkastellaan erityisesti liikenneratkaisuja Tenholantien ja Hangontien alueilla. Afry tilasi hankkeen tarkastelualueen arkeologisen selvityk-

sen Mikroliitti Oy:ltä. Timo Jussila teki maastotyön 11. ja 30.8.2022 työn kannalta hyvissä olosuhteissa. Tosin Sköldargårdin peltoaukean kaikkiin metsäsaarekkeisiin en päässyt koska pelto oli viljalla eikä sen poikki voinut niihin kulkea. Pohjoisimman pikku saarekkeen katsoin – hernepellon poikki saattoi sinne kulkea.

Tarkastelualue sijaitsee kaksiosaisena Tammisaaren länsipuolella. Eteläisempi alue sijaitsee Hangontien, Trollbölentien, Västerbyntien ja Tenholantien välisellä alueella ja pohjoisempi alue Tenholantien ja Vanhan Tenholantien välisellä peltoalueella Vanhan Hangontien pohjoispuolella. Näille alueille siis suunnitellaan mahdollisia uusia liikenneratkaisuja, käytännössä mahdollisia uusia teitä ja liittymiä.

Eteläisempi alue kuulu kokonaisuudessaan Västerbyn vanhaan kylään, pohjoisempi pääosin Sköldargårdiin ja länsipäästään Österbyhyn.

Nyt tarkastelluilla alueilla on inventoitu tai tarkastettu muinaisjäännöksiä v. 2005 (Jussila), 2007 (Haggren) ja 2019 ja 2022 (Maaranen). Aluetta on siis tutkittu varsin hyvin jo aiemmin, erityisesti historiallisen ajan tutkimisen näkökulmasta. Nyt alue käytiin rakentamattomilta osin läpi kattavasti maastossa – paitsi peltoalueet, jotka olivat viljalla tai eteläosassa nurmella tai hoidettuna nurmikkona. Eteläosan alavia peltoja ei ole mielestäni tarvetta tarkemmin maastossa katsoa.

Pohjoisosassa, Sköldargårdin peltoja (ainakin niiden eteläosaa) on Maaranen tarkastellut v. 2019 ja 2020 varsin tarkasti. Niistä tuskin on saatavissa relevanttia lisätietoa ilman laajempaa koekuopitusta. Toisaalta aiemmin saadut löytö- ja pintahavainnot eivät mielestäni anna aihetta olettaa pelloilla olevan kiinteää muinaisjäännöstä. Ei ole tietoa, onko peltoaukean pohjois- ja itäosaa tutkittu vastaavasti kuten etelä-lounaisosaa, mistä siis on tullut tietoon runsaasti metallinetsintäharrastajien löytöjä. Nyt tekemässäni maastotyössä tarkastelin jossain määrin (melko viitteellisesti) peltoaukean pohjoisosan hernepellon kuivaa pintaa korsien välistä, havaitsematta mitään mainittavaa. Eteläosan pellot olivat viljalla enkä niitä katsonut tarkemmin kuin reunoilta. Metsäalueet katsoin kattavasti erityisesti peltoaukean reunojen osalta.

Kävin läpi aluetta kuvaavia vanhoja karttoja aikaväliltä 1701 – 1997 (ks. lähdeluettelo) ja pyrin niistä paikantamaan mahdollisesti arkeologisesti mielenkiintoisia kohta sekä selvittämään aiempia havaintoja ja tunnettuja kohteita. Vanhoilta kartoilta ei paikantunut mitään uutta tarkasteltavaa tutkittaville alueille. Niiden perusteella saattoi kuitenkin tehdä maastohavaintojen ohella ennestään tunnettujen kohteiden arviointia (tarkemmin siitä kohdekuvauksissa).

Mitään uusia muinaisjäännöshavaintoja en tehnyt mutta aiempia metsäalueiden havaintoja saatoin tarkistaa. Inventoinnin tulokset on esitetty Perustiedot luvussa, osassa yhteenveto raportin alussa.

14.10.2022

Timo Jussila

Lähdeluettelo

Haggren & al 2007: Keskiaikaisten muinaisjäännösten inventointi Läntisellä Uudellamaalla (Inkoo, Karjaa, Kirkkonummi, Pohja, Siuntio, Tammisaari). Tammisaaren Museo.

Jussila 2005: Tammisaari Sköldargård muinaisjäännösinventointi. Mikroliitti Oy.

Internet: Museoverkko karttapalvelu: https://kartta.museoverkko.fi/ ja Kulttuuriympäristön tutkimusraportit: https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_default.aspx. Museovirasto.

Kartat:

Alanen, Timo ja Kepsu, Saulo, 1989: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. SKS.

Fattenborg 1750: Geometrisk Charta öfver Skiällargårds Rusthollets Åkrar och Ängar belägne uti Nylands Lähn Raseborgs Wästra Härad och Pojo Socken. Maanmittauslaitos.

Fredenborg 1802: Charta öfver Wästerby skatte Rustholds Ägor belägne i Nylands Län, Raseborgs Wästra Härad och Pojo Socken. Maanmittauslaitos.

Pitäjänkartta 1842, Pohja. Maanmittauslaitos.

Peruskartta 2014 01, 1952 ja 1967. Maanmittauslaitos.

Senaatinkartta 1872 mittaus, rivi IV, lehti 22. Maanmittauslaitos.

Svaetuhin 1911: Renovationskarta öfver alla ägorna till Vesterby enstaka skattehemman n:o 1 i Ekenäs landskommun af Raseborgs härad och Nylands län. Förrättningen No 3634. Maanmittauslaitos.

Svaetuhin 1915: Renovationskartta i 2 delar öfver alla ägorna tilla skällagård skattehemman No 1 i Ekenäs landskommun af Raseborgs härad och Nylands län, Förrättningen No 3635. Maanmittauslaitos.

Tuntematon (mahd. Brotherus) 1701: Charta uppå Österby / Skellargårdh / Westerby i Pojo Sochn och Raseborgs Lähns Wästra Häradh. Maanmittauslaitos.

Arkeologiset kohteet

1 RAASEPORI GROPEN

Mjtunnus: 1000035570
Status: ei ole tällä alueella - aiemmin mahdollinen muinaisjäännös
Ajoitus: historiallinen
Laji: asuinpaikat: torppa

Koordin: N 6655229 E 299586

Tutkijat: Thomas Ermala 2019 arkistotutkimus

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa ja sitä ei ole rajattu. Museokartan piste on viitteellinen (Lähde Kuninkaankartasto)

Jussila 2022:
Kuninkaankartta on alueen osalta hieman epämääräinen ja vaikuttaa epätarkalta mm. verrattuna 1700 luvun isojako- ja tiluskarttoihin. Missään vanhassa kartassa, kuten v. 1701 maakirjakartassa ja v. 1804 isojakokartassa ja myöhemmissä kartoissa ei ole merkintöjä, jotka viittaisivat torpan sijaintiin tällä kohdalla tai lähialueella.

Topografian perusteella torppa ei ole voinut sijaita pohjoiseen menevän tien (nyk. Västerbyntien) itäpuolella tätä kohtaa pohjoisempana, missä rinne jyrkkenee. Tällä kohdalla on nyt ehjämaastoinen metsäinen rinne Trollbölentien pohjoispuolella ja siellä ei ole mitään maanpäällisiä eikä alaisiakaan (muutamien lapionpistojen pe-

rusteella) merkkejä vanhasta asutuksesta. 70 m Trollbölentiestä pohjoiseen on täytemaakasa. Torppa ei siis ole sijainnut ainakaan koordinaattien ilmoittamassa kohdassa Trollbölentien pohjoispuolella ja Västerbyntien itäpuolella olevalla alueella. Merkintä on syytä poistaa tai siirtää muualle. Kuninkaankartan torpan paikka on arvoituksellinen – onko se piirretty kartalle alun perin väärään paikkaan tai muuna väärinkäsityksenä?

Oletetun torpan paikan maastoa ja rinnettä sen pohjoispuolella

2 RAASEPORI VÄSTERBY RIKULLEN

Mjtunnus:	1000040963	
Status:	ehdotus: muu kohde	aiemmin muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus:	historiallinen	
Laji:	ehdotus: ei mitään	aiemmin asuinpaikat: kylätontti

Koordin: N 6655514 E 299768

Tutkijat: Tarja Knuutinen 2021 tarkastus

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Västerbyn kartanon pihapiiristä noin 250 metriä pohjoiseen sijaitsevalla Rikullenilla on maastossa havaittavissa yksi selvä kivijalka, yksi mahdollinen kellarikuoppa sekä useampia epämääräisempiä kivirakenteita. Alueen itä- ja länsisivuilla kulkevat vanhat tieurat.

Alue on kuulunut Västerbyn kylän ja vuonna 1634 perustetun Västerbyn rusthollin maihin, ja sijoittuu oletetun Västerbyn kylän keskiaikaisen kylätonttialueen (kohde Västerby Gammelby) ja vuoden 1701 kartassa esitetyn, nykyisen kartanon alueella sijainneen tonttimaan väliin. Vuoden 1915 kartan perusteella alueella on ollut Västerbyn kartanon rakennuksia, joiden sijainti sopii hyvin maastossa havaittuihin rakenteisiin. On mahdollista, että alueella on säilynyt jälkiä myös vanhemmasta toiminnasta ja rakennuskannasta.

KM 43250:1 sormustin.

Jussila 2022:
Alueen länsipuolisko on kokonaan vanhaa maanottokuoppaa. Itäpuolisko on ilmeisesti myös pintaosiltaan kaiveltu tai ainakin sekoitettu. Seillä ei ole minkäänlaisia merkkejä rakennuksista eikä koekuopissa ole kuin sekoittunutta lehtomultaa. Alu-

een kaakkoiskulmassa lienee kivinen rakennuksen perusta tiheän vatukon peittämänä. Kohdalle on merkitty ulkorakennus 1952 peruskartalle ja 1911 tiluskartalle.

Vanhoissa kartoissa 1701 ja 1804 ja 1840 alueella ei ole mitään. Vuonna 1872 mitatulla senaatinkartalla on epämääräinen merkintä, joka voi viitata johonkin toimintaan, ellei merkintä kuvaa luontoa. V.1915 Wästerbyn tiluskartalla alueella on kaksi ulkorakennusta, toinen kohdalla, jossa nyt tiheä vatukko ja rakennuksen pohja, toinen maanottoalueella.

En näe mitään syytä pitää modernin maankäytön runtelemaa ja arkeologisessa mielessä tyhjää aluetta muuna arkeologisena kulttuuriperintökohteena, saati arkeologisena suojelukohteena. Sille ei ole perusteita.

Alueen maastoa

Alueella myös jätettä, mm. tiiliä, vasemmalla alueen itäosaa

Alueen eteläpäätä kohti Västerbyn vanhaa tonttimaata (taustalla missä rakennus), oikealla alueen länsireunaa pohjoiseen, vasemmalla heinikko/vatukko jossa rak. perustaa.

3 RAASEPORI VÄSTERBYÅN SILTA

Mjtunnus: 1000039840
Status: muu kulttuuriperintökohde (S)
Ajoitus: historiallinen
Laji: kulkuväylät: silta

Koordin: N 6656012 E 299805

Tutkijat: Niko Antinroikko 2020 tarkastus

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Västerbyån yli kulkeva kivinen kaarisilta, jonka länsipuolella on erotettavissa parinkymmenen metrin pituinen käytöstä pois jäänyt tielinja. Sillanpaikka on merkitty 1701 kartalle, mutta siltaa ei voida varmuudella osoittaa näin vanhaksi.

Jussila 2022: alue tiheän pusikon peitossa. En saanut siitä tarkempia havaintoja.

4 RAASEPORI SKÖLDARGÅRDIN: KYLÄTONTTI

Mjtunnus: 1000013001
Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
Ajoitus: historiallinen
Laji: asuinpaikat: kylätontti

Koordin: N 6656634 E 299821

Tutkijat: Jussila T 2005 inventointi

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Sköldargårdin: keskiaikainen kylä sijaitsi Pohjanpitäjän lahden länsipuolella. Kylästä on maininta vuodelta 1548, mutta jo vuodelta 1326 on tieto Laurens Sköldaresta, joka lienee ollut kotoisin Sköldargårdista. Kylässä oli 1500-luvun puolivälissä neljä taloa, mutta kaksi niistä autioitui viimeistään 1600-luvun alussa.

Sköldargårdissa on 1900-luvun lopussa rakennettu asuinalue, jonka halkaisee Sköldargårdin:tie. Vanha kylätontti on sijainnut mäellä, jossa on useita kalliopaljastumia. Kallioiden välissä on moderneja rivi- ja omakotitaloja. Kadun eteläpuolella on rakentamisen yhteydessä syntyneitä maakasoja, joissa on mm. tiilimurskaa ja keskiaikaisille kylätonteille tyypillistä palanutta savea. Tonttimaan eteläosassa Sköldargårdin:tien eteläpuolisessa rinteessä on yhä Sköldargårdin: tilaan liittyviä rakennusjäännöksiä ja koristepensaita. Alueella on paikoin hyvin paksu ruokamultakerros.

Jussila 2022:
Vanhan tonttimaan alue liki täysin rakennettu. Eteläpuolinen rinne on täysin kuorittu maasta paljaaksi. Tien itäpuolella on epämääräistä maakasaa vain rinteen pohjoispäässä. Vanha tonttimaa ei ulotu nyt tutkittavalle alueelle, jossa vanhan kylätontin reunamatkin on siis hävitetty. Tontti on paikannettu v. 2005 inventoinnissa hieman liian kaakkoon. V. 2007 inventoinnissa on käytetty v. 2005 paikannusta. Siirtäisin muinaisjäännösmerkintää v. 1751 kartan perusteella kohtaan: N 6656653

E 299770, tien länsipuolelle ja talojen lounaispuolelle – tonttimaan ydin on jäänyt ehkä osin nykyisten rivitalojen alle ja niiden eteläpuolella kallioalueelle josta maat kuorittu.

Skällargårdin vanhan tonttimaan eteläosaa kuoritun kallion tienoilla ja takana. Kuvat pohjoiseen ja etelään.

5 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 1

Mjtunnus: 1000038134

Status: aiemmin ”kiinteä muinaisjäännös (sm)”. Ei täytä muinaisjäännöksen kriteereitä. Ehdotan statukseksi ”mahdollinen muinaisjäännös” tai ”muu kohde”

Ajoitus: aiemmin ”rautakautinen”, ei ole mitään viitettä rautakaudesta siksi ehdotan ajoitukseksi ”ajoittamaton”.

Laji: aiemmin ”hautapaikat polttokenttäkalmisto”. Kyseessä on oletus – ei ole saatu viitettä hautauksista. Ehdotan uudeksi lajiksi ”tunnistamaton”.

Koordin: N 6656490 E 300010 Z 7,5

Tutkijat: Maaranen P 2019 tarkastus

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee nykyisen Sköldargårdin: asunalueen eteläpuolisella laajalla peltoalueella sen keskellä olevista kolmesta suuresta peltosaarekkeesta keskimmäisellä. Peltosaareke on 5 metrin käyrän välittömässä läheisyydessä. Meren ranta lienee ollut noin 3 m mpy korkeammalla tuhantisen vuotta sitten, joten ajanlaskun taitteen tienovilla peltosaarekkeen luokse on voinut vielä ulottua meren lahdelma.

Saarekkeen pohjoispäässä on kiveys (tarkastusraportissa kiveys 1), joka voi olla polttokenttäkalmiston kiveystä. Se sijaitsee saarekkeen pohjoispäässä korkeamman kalliohuipun länsipuolella olevalla terassimaisella kalliotasanteella. Kiveys on suuremmista ja pienemmistä kivistä koostuva ja pinnalta turvettunut maansekainen kivikko, josta tuli kahdessa eri kohtaa tarkastuksessa kairanäytteistä nokista maata. Kiveyksen laajuudeksi arvioitiin silmin havainnoimalla noin 3 x 4 m. Kohteen tarkemman luonteen ja iän selvitys edellyttää arkeologisia kaivaustutkimuksia.

Kiveyksestä 1 etelään noin 7 metrin päässä on luonnonkivikoksi maastossa tulkittua kivimuodostelmaa, jonka kahdessa kairanäytteessä oli vain ruskeaa, ei nokista maannosta. Saarekkeessa on muitakin kiveyksiä. Yksi on ilmeisesti luonnonmuodostuma ja yksi raivauskivikasa (ks. tarkemmin Lisätiedot-kohta).

Jussila 2022:
En päässyt tarkastamaan paikkaa. Kuvauksen perusteella paikasta ei ole saatu tietoa ajoituksesta eikä funktiosta eikä siitä, onko latomus luontainen tai ihmeisen tekemä. Paikka ei siten täytä tämänhetkisiä muinaisjäännöksen kriteereitä.

Peltosaareke pohjoisesta.

6 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 2

Mjtunnus: 1000038138
Status: muu kulttuuriperintökohde (S)
Ajoitus: historiallinen
Laji: kivirakenteet: latomukset

Koordin: N 6656432 E 299932 Z 7,5

Tutkijat: Maaranen P 2019 tarkastus

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Sköldargårdin: asuinalueen eteläpuolisella laajalla peltoalueella, jolla on kolme suurempaa peltosaareketta. Kohde sijaitsee näistä peltosaarekkeista läntisimmällä. Saarekkeen itä- ja eteläpuolelta on pellolta runsaasti löytöjä (ks. tarkemmin alakohteen kuvaus).

Peltosaarekkeessa on kolme mahdollista kivirakennelmaa. Rakenne a sijaitsee saarekkeen pohjoispäässä, rakenne b (halkaisija noin 1,3 m) saarekkeen keskivaiheilla ja maakiven yhteydessä oleva rakenne c (halkaisija noin 1,3 m) saarekkeen eteläpäässä. Rakenteet b ja c ovat muodoltaan hieman epämääräisiä ja vaikeasti tulkittavia.

Rakenne a muodostuu kahdesta erilaisesta vierekkäisestä rakennelmasta (koko noin 1,5 x 2,5 m). Se käsittää isompien lohkareiden ryppään ja sen vieressä pienemmän, hieman nelisivuisen ladelman. Lohkareiden välissä on maansekaista kiveystä ja siitä saatiin paksulti nokimaata kairalla. Rakennelman ulkopuolella oli normaali ruskea maannos. Kyseessä voi olla jonkinlainen uunirakenne, mutta sen tarkempi selvittäminen edellyttää kaivaustutkimuksia.

Saarekkeen pohjoispäästä on pronssiesineen katkelma, joka on tulkittu 1899-1900-luvun vöyllispyöräksi. Löytö on käsittelyssä Museovirastossa.

Peltosaarekkeen läpi on kulkenut tie 1800-1900-luvun kartoilla, jonka jäännös on paikoin maastossa vielä hahmotettavissa. On mahdollista, että rakennelmat liittyvät tien raivaamiseen ja rakentamiseen. On myös mahdollista, että saarekkeessa olisi voinut olla asuinpaikka tai pajanpaikka, vaikka sellaisesta ei ole tallentunut tietoa kartoille.

Jussila 2022:
En päässyt tarkastamaan paikkaa. Kuvauksen perusteella paikasta ei ole saatu tietoa ajoituksesta eikä funktiosta eikä varmuutta siitä, ovatko latomukset luontaisia tai ihmisen tekemiä. Karttojen ja kuvauksen perusteella mahdolliset latomukset voisivat olla myös nuoria tai luontaisiakin. Paikka ei mielestäni täytä arkeologisen suojelukohteen kriteereitä koska mitään rakenteita ajoittavaa ja funktiota selvittävää tietoa ei ole. Voisiko olla paremmin mahdollinen muinaisjäännös?

Peltosaareke lännestä.

7 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 2B

Mjtunnus: 1000038138
Status: löytöpaikka
Ajoitus: historiallinen
Laji: löytöpaikka

Koordin: N 6656393 E 299894 Z 7,5

Tutkijat: Maaranen P 2019 tarkastus

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri:
Paikka sijaitsee Sköldargårdin: asuinalueen eteläpuolisella laajalla peltoalueella olevan läntisimmän peltosaarekkeen länsi- ja eteläpuolella peltoalalla. Paikalta on löydetty metallinetsimen avulla erilaisia asuinpaikkalöytöjä reilu 120 kpl (rauta- ja pronssiesineiden katkelmia, muutama hopeaesineen katkelma, lyijyplombeja ym.), keramiikan pala, pullolasin kappale). Löydöt ovat asuinpaikkalöytöjä ja niihin lukeutuu yksi 1500-luvun veitsen pronssinen kahvan päähela. Löydöissä on myös ohutta pronssipeltiä, joka voi liittyä vanhempaan asutukseen. Muuten löytöaineisto on

pääosin nuorempaa historiallisen ajan aineistoa. Löytyneet esineet on toimitettu Museoviraston arkeologisiin kokoelmiin. Niihin liittyvät verifikaatit: - Raasepori Österby Skällargård ja Västerby Västerbybäcken, selvitys esineen vastaanotosta, P. Maaranen 5.7.2018 (verifikaatissa on luettelo löydöistä ja kartat niiden tarkoista löytöpaikoista) . - Raasepori Sköldargård Kyrkåkern 2, selvitys esineen vastaanotosta, P. Maaranen 23.3.2020 (verifikaatin toinen löytö on peltosaarekkeelta sen eteläpäästä). Tarkastuksessa 25.4.2019 esinelöytöalue kuljettiin kauttaaltaan maastossa läpi loivia siksak-linjoja pellon pinnalla olevien löytöjen ja poikkeavien maa-alueiden havaitsemiseksi. Esinelöytöjä havaittiin kohtalaisen vähän, mutta tasaisesti alueella. Niihin lukeutui liitupiipun paloja, tiilen paloja, lasittamatonta punasavikeramiikkaa, lasitettuja valkean posliinin palasia, pinnal-taan mustaksi sintraantunut tiilen kappale, vihreä puristelasin kappale ja lasitetun punasavikeramiikan kappaleita. Tarkastuksen yhteydessä löytöalueelta poimittiin mukaan pieni määrä keramiikka ja yksi pullolasin suupala (yhteensä 9 kpl löytöjä) tarkemmin ajoittavien löytöjen saamiseksi. Mukaan otetut löydöt katsottiin syksyllä 2019 läpi yhdessä Vantaan kaupunginmuseon arkeologin kanssa kanssa ja todettiin, että ne ovat 1800-1900-lukuun ajoittuvia. Tarkastuslöytöjä ei tallennettu Kansallismuseon kokoelmiin.

Jussila 2022:
En päässyt tarkastamaan tarkemmin viljalla olevaa peltoa. Löydöt ovat tavanomaisia vanhan asutuksen rintapellon tunkiotavaraa.

Ks. kansikuva

8 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 3

Mjtunnus: 1000038139
Status: muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus: historiallinen
Laji: kivirakenteet: latomukset

Koordin: N 6656302 E 300130 Z 6

Tutkijat: Maaranen P 2019 tarkastus

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee nykyisen Sköldargårdin: asuinalueen eteläpuolisen laajan peltoalueen eteläosassa ja sen länsireunalla. Eteläosassa on muutama pienempi peltosaareke, joiden läheisyydessä löytöpaikat ovat. Jäännökset sijoittuvat näille peltosaarekkeille sekä pellon länsipuoliselle alueelle.

Saarekkeista suuremmalla on epämääräinen maansekainen kivikasa. Lisäksi siellä rakennuksen perustus, joka on 1800-1900-luvun kartoilla havaitun ja ulkorakennukseksi tulkitun rakennuksen tienovilla. Perustus on noin 2,5 x 3 m. Sen lähellä obpieni kivikasa tai kiveys, halkaisijaltaan noin 70 cm. Saarekkeen kautta on kulkenut tie 1800-1900-luvulla.

Saarekkeella kasvaa ruusua. Kasvi tuntuu liittyvän Länsi-Uudellamaalla vähän nuorempiin historiallisiin asuinpaikkoihin. Se on voinut levitä myös saarekkeen kautta kulkeneen tien vuoksi paikalle.

Saarekkeen länsipuolella on esineiden löytöpaikka (löytöpaikka1). Se ja muut löytöpaikat ja jäännökset on kuvattu Alakohteet-kohdassa.

Jussila 2022:
En päässyt tarkastamaan peltosaareketta.

Puuton saareke jossa kohde 8 kuvan keskellä, sen ja metsän välillä löytöpaikka 9. Löytöpaikka 10 vasemmalla. Luoteeseen.

9 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 3B

Mjtunnus: 1000038139 / alakohde 1
Status: löytöpaikka
Ajoitus: historiallinen
Laji: löytöpaikka

Koordin: N 6656271 E 300126 Z 6

Tutkijat: Maaranen P 2019 tarkastus

Huomiot: Muinaisjäännsörekisteri:
Pellolla olevan saarekkeen länsipuolella sijaitseva esinelöytöalue, jolta on löydetty metallinetsimen avulla. Löytöjä on 8 kpl ja niihin lukeutuu mm. venäläinen plombi, vuoden 1747 raha, liitupiipun pala ja kolikon puolikas. Löydöistä on verifikaatti Raasepori Österby Skällargård ja Västerby Västerbybäcken, selvitys esineen vastaanotosta, P. Maaranen 5.7.2018 Museoviraston kokoelmissa. Tarkastuksessa 25.4.2019 (Maaranen) tarkasteltiin esinelöytöalueella pellon pintaa löytöjen ja ympäristöstä poikkeavien maa-alueiden havaitsemiseksi. Peltoalan havaittiin olevan hiekkapitoisempi. Löytöjä havaittiin jokseenkin vähän tarkastuksessa. Pellon pinnalla nähtiin liitupiipun koppa, valkoisia lasitetun posliinin palasia, kirkasta lasia muutamia palasia, ruskea pullolasin pohja ja pala turkoosia ruukkikuonaa. Vaikuttaa siltä, että pellolla olevat löydöt ovat 1800-1900-luvun rakennukseen ja siihen liittyvään ihmistoiminnan vaikutuksesta peltoon levinneitä. Mahdollisesti rakennuk-

seen on liittynyt sellaista toimintaa, että sen ympäristöön on levinnyt roskaa. Osa materiaalista on voinut kertyä myös ohikulkevan tien vuoksi. Alue on vuoden 1701 kartalla niittyä. Löydöt ajoittunevat pääosin 1800-1900-lukuun.

Jussila 2022:
En päässyt tarkastamaan tarkemmin viljalla olevaa peltoa. Löydöt ovat tavanomaisia vanhan asutuksen rintapellon tunkiotavaraa.

10 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 3C

Mjtunnus: 1000038139 / alakohde 2
Status: löytöpaikka
Ajoitus: historiallinen
Laji: löytöpaikka

Koordin: N 6656225 E 300207 Z 6

Tutkijat: Maaranen P 2019 tarkastus

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri (Päivi Maaranen):
Peltoon työntyvän niemekkeen länsi- ja itäpuolella on kaksi erillistä löytökeskittymää. Koordin:aattipiste osoittaa löytöpaikan läntisen löytökeskityttymän sijaintia. Löydöistä on verifikaatti Raasepori Österby Skällargård ja Västerby Västerbybäcken, selvitys esineen vastaanotosta, P. Maaranen 5.7.2018 Museoviraston kokoelmissa. Läntisestä löytökeskittymästä on reilu 40 löytöä. Niihin lukeutuu mm. plombeja, rahoja ja solkia. Itäisestä löytökeskittymästä on vähemmän löytöjä, noin 10 kpl. Niihin lukeutuu mm. plompi ja liitupiipun kappale. Verifikaatissa on löytöjen tarkkaa sijaintia osoittavat kartat. Niemekkeen kautta on kulkenut tie 1800-1900-luvulla ja sen jäännös on vielä nähtävissä niemekkeellä. Tien itäpuolella on maastossa matala, epämääräinen ja turvepeitteinen, halkaisijaltaan noin 1 m oleva kivikasa. On mahdollista, että kasa liittyy tien rakentamiseen. Lisäksi tiejäännöksen lähellä on 2010-luvulla paikalle ajettujen mukulakivien kasa. Niemekkeen lähellä pellolla on pikkuruinen peltosaareke, jossa on voimakkaasti turvepeitteinen kivikasa, halkaisijaltaan noin 1 m. Todennäköisesti kyse on raivauskivistä, jäännös voi liittyä myös tien rakentamiseen. Tarkastuksessa 25.4.2020 peltoon pistävän niemekkeen länsi- ja itäpuoliset peltoalat tarkastettiin kulkemalla kauttaaltaan läpi. Kallion länsipuolisella peltoalalla oli runsaasti asuinpaikkalöytöjä, mutta itäpuolella vain vähän. Länsipuoleisella peltoalalla, josta on runsaasti metallinetsinlöytöjä, havaittiin tarkastuksessa pellon pinnalla kirkasta ja vihreää pullolasia, valkeaa lasitettu posliinia, sisältä lasitettua punasavikeramiikkaa ja kirkasta puristelasia (lautasen kappale). Löydöt vaikuttivat 1800-1900-luvun löydöiltä. Peltoon työntyvän niemekkeen länsipuolella on runsaasti erilaisia asuinpaikkalöytöjä, jotka viittaisivat lähellä olleen asutusta. Ei ole aivan mahdotonta, etteikö alueen seutuvilla olisi ollut 1900-luvun alussa jokin asuinpaikka, josta roska on levinnyt ympäristöön. Kyseessä voisi olla esimerkiksi mäkitupa tai vastaavantyyppinen asutus, jonka olemassaolo ei ole tallentunut kartoille. On myös mahdollista, että pellolla olevat löydöt ovat asutukseen liittyvien tunkioiden mukana peltoon levinneitä. Alue on vuoden 1701 kartalla niittyä. Löydöt ajoittunevat pääosin 1800-1900-lukuun.
Luonti: 29.3.2020 Viimeisin muutos: 29.3.2020

Jussila 2022:
Pelto on Sköldargårdin maita. Peltoa en voinut tarkastella koska se oli viljalla. Pellosta on siis löytynyt varsin tavanomaista 1800-1900 luvun tunkiojätettä, mitä on yleisesti kaikkialla tuon aikaisen asutuksen läheisillä pelloilla. Maaston, maaperän (hiesu) ja topografian puolesta on vaikea uskoa, että pellolla olisi sijainnut taloa tms. Kuten Maaranen toteaa, millään vanhalla kartalla ei ole pellon eteläosan äärellä asutusta (nuorin 1997 peruskartta). Maarasen mainitsema peltotie on merkitty vielä 1997 peruskartalle. Ensimmäisen kerran tie näkyy 1840-luvun pitäjänkartassa.

Löytöaluetta pellossa, kaakkoon

11 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 3D

Mjtunnus: 1000038139 / alakohde 3
Status: ehdotus: muu kohde aiemmin muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus: historiallinen
Laji: työ- ja valmistuspaikat, viljelyröykkiöt - kuoppa ja röykkiö

Koordin: N 6656265 E 300042 Z 11

Tutkijat: Maaranen P 2019 tarkastus

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri:
Alue on vanhaa, viljelyn ulkopuolelle jäänyttä peltoa. Sillä sijaitsee pelto-ojien lisäksi ainakin yksi röykkiö (halkaisijaltaan noin 1,2 m). Sen lähettyvillä luoteispuolella on kuoppa (halkaisijaltaan noin 1,5 m). Lisäksi alueella on ilmeisesti sulavesien maanpintaan tihkuntapaikka. Pellolta kaakkoon vie vanha tiejäännös metsään, ilmeisesti kyseessä on peltotie. Paikka on vuoden 1701 kartalla peltoa. Kyseessä ovat viljelystoimintaan todennäköisimmin liittyvä jäännökset.

Jussila 2022: röykkiötä en löytänyt tai sitä maastossa erottanut, kuopan kyllä. Pelto on vanhojen karttojen mukaan tällä kohdin: ulottunut loivemmalle rinteelle hieman nykyistä ylemmäksi ehkä n. 15 m etäisyydelle nykyisestä pellonreunasta. Rinteen yläosassa on ollut pieni peltotilkku 1952 peruskartalla. Rinteessä on ojat ja vanhalta pellolta vaikuttavaa matalaa heinäkasvillisuutta, vesakkoa ja peltomaata, joten

pelto lienee ulottunut jossain vaiheessa lähimenneisyydessä ylemmäksi rinteeseen. Kuoppa ja mahdollinen röykkiö ovat siten nykyaikaisia. Kuoppa on jyrkkäseinäinen ja siten nuori.

Mielestäni paikka ei ole suojelukohde – selvästi nykyaikaisia ja vähäisiä jäännöksiä, joita alueella ja muuallakin seudulla on siellä täällä yleisesti asutuksen läheisyydessä.

Rakenteiden maastoa.

12 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD KYRKÅKERN 3E

Mjtunnus: 1000038139 / alakohde 4
Status: ehdotus: muu kohde aiemmin muu kulttuuriperintökohde
Ajoitus: historiallinen
Laji: työ- ja valmistuspaikat, viljelyröykkiöt - raivauskivikkoa

Koordin: N 6656321 E 299908

Tutkijat: Maaranen P 2019 tarkastus

Kuvaus: Muinaisjäännösrekisteri:
Paikka on vanhaa, käytöstä pois jäänyttä peltoa. Paikalla on kaksi röykkiötä, jotka ovat ilmeisesti viljelysröykkiöitä. Kumpikin on matala ja epämääräinen, halkaisijaltaan noin 1,2 m. Röykkiöitä voi olla paikalla enemmänkin. Paikka on vuoden 1701 kartalla peltoa.

Jussila 2022:
’ Raivauskivikko on vanhan pellon reunamilla. Pellon reunoilla on muuallakin erilaisia selvempiä ja epämääräisempiä raivauskivikoita. En pitäisi tätä raivauskivikkoa suojelukohteena, kuten en muitakaan tämän pellon reunojen kivikoita. Pelto on vanha – ainakin 1600 luvun lopulta, todennäköisemmin se on alkuperäisiä Skällargårdin mahdollisesti jo 1300 luvun peltoja. Peltojen reunojen raivauskivikoiden iästä ei voi sanoa mitään muutoin, kuin että niitä oletettavasti on alettu tekemään vasta koneellisen maanviljelyn aikana. Raivausröykkiöitä on aiemmin kasattu itse pelloille ja ”moisioiden” (pieni erillinen peltolohko) reunoille on voitu kasata kiviaitoja. Tämä kivikko - ja muut vastaavat tämän länsi- luoteispuolella, vaikuttavat melko nuorilta – kivien pinta on lähes paljas tai vain ohuelti sammaloitunut.

13 RAASEPORI SKÖLDARGÅRD NORDÅKERN

Mjtunnus: uusi
Status: muu kohde (ei suojelukohde)
Ajoitus: historiallinen
Laji: työ- ja valmistuspaikat, viljelyröykkiöt - raivauskivikkoa

Koordin: N 6656600 E 300312

Tutkijat: Jussila 2022 inventointi.

Kuvaus: Jussila 2022: (vanhojen) peltojen välisen kapean itä länsi-suuntaisen kapean kallio- ja kivikkoharjanteen itäpäässä, kallion kupeessa on isohko raivauskivikko. Kivet 50 x40 cm ja pienempiäkin. V, 1750 kartalla länsipuoleiset pellot ovat Nordåkern nimisiä, tälle kohden merkitty muualla niittyjen ympäröimä kallio. Kivet osin esillä muutoin rehevässä maastossa. Ilmeisen nuori raivauskivikko.

